

תפסיק ברכת ההבדלה בין ברכת היין לשתיה (תוס'; תוס' רא"ש בפי שני; ר"ן), אבל אין להוכיח מברכת הקידוש עצמה שאינה נחשבת הפסק, שכן שכל מה שמבדל על הכוס אינו אלא בשביל ברכת הקידוש, והרי הן כבירה אחת ארוכה (ר"ן). וכמו כן יכלה הגמ' להוכיח מכל הבדלה במוצאי שבת, שמפסיק בה גם בברכות האש והבשמים (ע"פ מאיר), ויש שכתב שאין להוכיח ממה שמפסיקים בברכת הנר והבשמים, כיון שברכות אלו הן מסדר ההבדלה (ע"פ ראש הכרמל).

וְלֹא הִיא הָתֵם עֶקֶר דְּעֵתִיָּה מִמִּשְׁתֵּיָּה הָכָא לֹא עֶקֶר דְּעֵתִיָּה מִמִּשְׁתֵּיָּה, ביקנ"ה הרי הוא בירך על היין ועדיין לא שתה ממנו, ואם כן ודאי שדעתו לשתות ולא הסיח דעתו ממנו (רשב"ם), מה שאין כן ברכת המזון שכל עניינה הוא שמודה ומשבח לבורא על מה שאכל ושתה, נחשבת היסח הדעת, ואף אם יקדים ויברך על הכוס של ברכת המזון קודם ברכת המזון ויאחז את הכוס בידו בעת שיברך, עדיין יחשב היסח הדעת [ולכן על הכוס של ברכת המזון מברך לאחריה, ובשונה מקידוש והבדלה שמבדל על היין לפניהם] (רא"ש).

ויש שכתבו, שאין לפרש מטעם היסח הדעת, שבמקום שמחזיק את הכוס בידו ודעתו לשתות ממנה לא שייך היסח הדעת, אלא יש לבאר מטעם הפסק, שדעת תלמידי רב, שמכיון שאינו יכול לשתות בשעת הברכה נחשבת ברכת המזון להפסק [וכמו שמצאנו בגמ' (ראה חולין פו, ב) סברא זו בדעת תלמידי רב], ואם כן לפי זה אף אם הפסיק כדי לברך ברכה אחרת גם כן יש להחשיבו הפסק, שהרי אינו יכול לשתות בשעת הברכה. ולזה בא רב אשי להוכיח שלא כסברא זו מברכת יקנ"ה, ששם רואים שלא נחשבת ברכת ההבדלה הפסק לברכת היין, ודוחה הגמ' שאין להוכיח מברכות יקנ"ה שמבדל קודם השתיה, שכולן הן מענין ברכת היין, שהרי היין בא בשביל הקידוש וההבדלה, ולכן נחשבות כולן כבירה אחת ארוכה על הכוס ואין ברכת ההבדלה נחשבת הפסק. ולדבריהם יש להוסיף בנוסח הגמ' בתירוצו 'וכלוהו חדא ברכתא אריכתא ניהו'. [וגם המקשן הבין סברא זו לענין קידוש והבדלה הבאים כל אחד בפני עצמו, שאין ברכת הקידוש או ההבדלה נחשבת הפסק לגבי ברכת 'בורא פרי הגפן' הואיל ויש להחשיב כבירה אחת ארוכה, ולא בא להוכיח אלא מקידוש והבדלה הבאים על כוס אחת, שתיחשב ברכת ההבדלה כהפסק, ודחתה הגמ' שגם בזה יש להחשיב כבירה אחת ארוכה] (רבינו דוד; מהר"ם חלאווה [ראה שם סברא נוספת לכת שברכות הקידוש וההבדלה נחשבות כבירה אחת]; רמב"ן במלחמות להלן קט, ב).

■ להלכה, על היין שבתוך הסעודה מברך ברכה אחת בתחילת שתייתו ועולה על כל מה שיש בדעתו לשתות בתוך אותה סעודה, אבל אם היה בדעתו שלא לשתות עוד בתוך הסעודה, חייב לחזור ולברך על כל כוס וכוס (ש"ע א"ח קעד, ה), ואם לא חשב כלל, בסתמא דעתו כמי שרוצה להמשיך לשתות (משנ"ב שם, יז), ומכל מקום גם באופן זה חוזר ומברך על היין ששותה לאחר ברכת המזון (ש"ע שם קג, א).

אֲבֻקָּה לְהַבְדִּילָה מִצֻּחוֹ מִן הַמּוֹבָחָר, שכן שנוסח הברכה הוא 'בורא מאורי האש', על שם שיש בה כמה גוונים (ראה ברכות נב, ב ורש"י שם), מצוה מן המובחר לברך על אבוקה שבה הם ניכרים יותר (ר"ן על הרי"ף; מהר"ם חלאווה).

כִּיּוֹן וְנִיבְרִיךְ אֵיתְסְרָא לְכוּ לְמִשְׁתֵּי מֵאֵי טַעְמָא דְאַחֲסִיתִי דְּעֵתִיכֶם, שבמה שאמרו 'הב לן וניבריך' הסיחו את דעתם מלשתות עוד, ושוב אסור להם להפסיק בשתיה קודם ברכת המזון (רש"י ד"ה כיון; רא"ש י, ג, בדעת הרשב"ם, וברש"ש ציין לרשב"ם ד"ה לית, וראה תוס' קא, ב ד"ה כשהן), והוא סברא שכיון שעקר דעתו מלשתות הוא מתחייב בברכת המזון (גבורות ה' [למהר"ל] מט). ויש שסוברים שבהיסח הדעת לבד אינו נאסר עוד מלהפסיק בשתיה, ודוקא כאן כיון שקיבלו על עצמם לברך ברכת המזון, אסור להם להפסיק בשתיה עד שיברכו (מהר"ם חלאווה בדעת הראב"ד; רמב"ם ברכות ד, ח, ע"פ הכסף משנה וב"י א"ח קעט; רשב"א ברכות מב, א). ויש שסוברים שבמה שאמרו 'הב לן וניבריך' נתחייבו רק לחזור ולברך על היין ברכה שלפניה, אבל אין שום איסור לחזור ולשתות קודם ברכת המזון (ר"ף; תוס' הנ"ל בשם ר"ח והרשב"ם, וראה קרבן נתנאל פ, שצריך להגיה רשב"א, וראה רשב"א חולין פו, ב, אמנם ברשב"א בברכות שם מבואר כדעה ראשונה), שלא מצאנו בשום מקום איסור להפסיק בין הסעודה לברכת המזון [ומה שיברך ברכת המזון לבסוף יעלה גם בשביל היין] (רא"ש חולין ה, ה). ולדעה זו, מה שאסר להם רב ייבא סבא לשתות היינו בלא ברכה ראשונה על היין, שכיון שראה שדעתם לשתות בלא ברכה אמר להם שאסור להם לשתות כך (רבינו דוד; מהר"ם חלאווה בתי השני). ■ להלכה, אם אמר 'הב לן וניבריך', רשאי לחזור ולשתות, אלא שצריך לחזור ולברך ברכה שלפניה (ש"ע א"ח קעט, א).

אֵיתְסְרָא לְכוּ לְמִשְׁתֵּי, וכשם שאסור למי שאמר 'הב לן וניבריך' לשתות, כמו כן אסור לו לאכול (רא"ש ברכות ו, לא, וראה תוס' ד"ה כיון). ויש שסוברים שהנדרון בסוגיא הוא רק לענין אם רוצה להמשיך ולשתות, שכיון שהסיח דעתו שוב אין מצטרפת השתיה לסעודה, אבל אם רוצה להמשיך ולאכול רשאי, שאין אדם מסיח דעתו אלא משתיה, אבל אין אדם מסיח דעתו מאכילה, כיון שלפעמים דרכו של אדם להיות נמלך דעתו בסעודתו (רבינו יונה ברכות מב, א; ר"ן חולין פו, ב). ולדעה זו שמוותר לו להמשיך לאכול, אם נגרר מהאכילה לשתיה, אינו מברך אף על השתיה, כיון שלא הסיח דעתו אלא משתיה בפני עצמו, אבל שתיה שהוא נגרר אליה מחמת האכילה, הרי היא כחלק מהאכילה שלא הסיח דעתו ממנה, ותלמידי רב היו מסובין רק לשתיה, ומה שכתוב בגמ' שהסבו לסעודה, היינו לאכילה מועטת כדי למתק את שתייתם, עוד יש לבאר, שאף שמתחילה היו מסובין אף לאכילה, לאחר שאמרו 'הב לן וניבריך' רצו להמשיך רק בשתיה, ולכן אסר עליהם רב ייבא לשתות (ע"פ ב"י קעט, א, וט"ז שם, ב). ■ להלכה הובאו שתי הדעות (ש"ע א"ח קעט, א), ולכן יש להחמיר שמי שאמר 'הב לן וניבריך' לא יאכל כלל, כדי לא להיכנס לספק ברכה (ראה ביאהל שם ד"ה אין).

דְּהָא יוֹם טוֹב שֶׁחָל לְהִיּוֹת אַחֵר הַשָּׁבָת וְאָמַר רַב יִקְנָה, וממה שאומר את הקידוש וההבדלה על כוס אחת ולא הצריכו שתי כוסות, אחת לקידוש ואחת להבדלה, מוכח שאין ברכת ההבדלה נחשבת להפסק בין ברכת 'בורא פרי הגפן' לבין ברכת הקידוש [וכמו כן לא תיחשב ברכת המזון הפסק לברכת 'בורא פרי הגפן' שבידך בתחילת הסעודה] (רש"י ורשב"ם, ע"פ דברות משה ס"ד; תוס' רא"ש בפי ראשון). ויש שפירשו שההוכחה היא מכך, שאם ברכות נחשבות להפסק, היה עלינו לסדר את ברכת היין לבסוף כדי שלא